

MAGDALENA WANIWESKA

„WŁADYSŁAW GRABSKI
– UCZONY, DZIAŁACZ SPOŁECZNY I POLITYCZNY”
SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ

Dla uczczenia 130 rocznicy urodzin Władysława Grabskiego – męża stanu i naukowca w dniu 10 grudnia 2004 r. pod patronatem JM Rektora KUL ks. prof. dr. hab. Stanisława Wilka odbyła się ogólnopolska sesja naukowa *Władysław Grabski – uczonek, działacz społeczny i polityczny*. Była ona jedną z ostatnich konferencji w roku 2004 poświęconych Władysławowi Grabskiemu. Rok ten uchwałą sejmową z 19 IX 2003 r. (Monitor Polski 2003, nr 45, poz. 662) został ogłoszony Rokiem Władysława Grabskiego.

Konferencja naukowa o Władysławie Grabskim została zorganizowana przez Katedrę Samorządu Terytorialnego i Polityki Lokalnej KUL i Katedrę Historii Ruchów Społeczno-Politycznych XIX i XX wieku KUL – w ramach działalności naukowej i współpracy dwóch instytutów: Instytutu Socjologii i Instytutu Historii KUL. Celem, jaki postawili sobie organizatorzy konferencji było zaprezentowanie i poddanie dyskusji osiągnięć i znaczenia dorobku prof. Władysława Grabskiego na płaszczyźnie jego pracy naukowej, społecznej i politycznej.

Ze względu na szeroki zakres działalności Grabskiego i rozległość jego zainteresowań naukowych podczas konferencji poruszone zostały kwestie z zakresu nauk społecznych i historycznych: socjologii, ekonomii, politologii i historii. Podczas jednodniowej konferencji wygłoszono 12 referatów.

Konferencje otworzyli: prof. dr hab. Stanisław Wójcik – Dyrektor Instytutu Socjologii; Kierownik Katedry Samorządu Terytorialnego i Polityki Lokalnej oraz dr hab. prof. KUL Jan Konefał – Kierownik Katedry Historii Ruchów Społeczno-Politycznych XIX i XX wieku. W swoich wystąpieniach zwrócili uwagę na bogactwo osoby Władysława Grabskiego, jego wkład w różne dziedziny nauki i płaszczyzny życia w wymiarze społeczno-politycznym. Prof. dr hab. Stanisław Wójcik przypomniał, iż działalność Grabskiego obejmowała nie tylko zagadnienia mu aktualne, ale i przyszłe. Według niego wszechstronny rozwój niepodległego państwa wymagał wolności uzbrojonej we własność i samorządność oraz zaangażowania całego społeczeństwa.

Konferencja odbyła się w dwóch sesjach panelowych, które przedzieliła uroczysta Msza Święta z udziałem JE ks. Biskupa Ryszarda Karpińskiego w Kościele Akademickim KUL.

Podczas konferencji referaty wygłosili:

Prof. dr hab. Jan Turowski (KUL), który w referacie „Perspektywy i problemy rozwoju wsi i rolnictwa a socjologia Władysława Grabskiego” przedstawił główne założenia socjologii Władysława Grabskiego, koncentrując swoje rozważania na podejściu badawczym Grabskiego i stosowanej przez niego metodologii. Autor przybliżył również poglądy Grabskiego na temat właściwości stosunków agrarnych w Polsce i problemów wsi II RP. Wskazał także na wagę upowszechnienia oświaty i kultury oraz zasady zbiorowego współdziałania jako kluczowych czynników rozwoju rolnictwa i wsi.

Prof. dr hab. Tomasz Borecki (Rektor SGGW Warszawa) w swoim wystąpieniu „Władysław Grabski jako profesor i rektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego” przedstawił Grabskiego jako profesora, założyciela Zakładu Polityki Ekonomicznej, a następnie w ramach zakładu Sekcji Agronomii Społecznej, inicjatora powołania Instytutu Socjologii Wsi, rektora SGGW - człowieka wielkiego ducha, głoszącego idee postępu kulturalnego i moralnego w środowisku wiejskim.

Prof. dr hab. Zbigniew Wierzbicki (WSD im. M. Wańkowicza Warszawa), który w referacie „Miejsce Władysława Grabskiego na tle mężów stanu II Rzeczypospolitej” ujął osobę Grabskiego na tle porównawczym innych wielkich mężów stanu (m. in. I. Paderewskiego, W. Witosa, J. Piłsudskiego), którzy odegrali znaczącą rolę w procesie powstawania i formowania II RP. Za kryteria oceny „wielkości” wybranych postaci autor uznał: siłę intelektu i twórczego ich dorobku, pozytywne cechy charakteru (zwłaszcza cechy moralne) oraz realne osiągnięcia ich działalności.

Prof. dr hab. Włodzimierz Winclawski (UMK Toruń „Rok 1936 – ważna data w dziejach socjologii w Polsce”) dowiódł, iż okres międzywojenny stanowił jeden z najbardziej twórczych okresów w dziejach socjologii w Polsce. Ujęty w tytule rok 1936 stał się dla autora punktem odniesienia do największych postaci polskiej myśli socjologicznej – w tym także Władysława Grabskiego. Rok 1936 – to rok założenia przez Grabskiego Instytut Socjologii Wsi w SGGW, wyznaczenia socjologii konkretnych i praktycznych celów: rozpoznania potrzeb wsi, wspierania jej rozwoju i awansu.

Dr Grzegorz Wójtowicz (Wiceprezes NBP Warszawa) w referacie „Władysław Grabski i polityka pieniężna” ukazał Grabskiego jako aktywnego uczestnika działań na rzecz tworzenia systemu finansowego państwa oraz zwolennika silnej waluty poprzez pełnione przez niego funkcje premiera i ministra skarbu. Autor dokonał zestawienia dwóch okresów natężonej inflacji: 1923–1925 i 1989–1991, zarysowując podobieństwa i różnice prowadzonej w tych latach polityki pieniężnej.

Dr hab. Tomasz Gruszecki, prof. KUL (KUL – „Reforma pieniężna Władysława Grabskiego: ile warta jest stabilność pieniądza”) przedstawił główne założenia reformy pieniężnej Grabskiego (naprawa skarbu, zmiany legislacyjne, reforma walutowa, utworzenie Banku Polskiego), nakreślając sytuację społeczno-polityczną i

uwarunkowania gospodarcze Polski po prawie dwóch wiekach zaborów. Autor zaznaczył, iż reforma pieniężna Grabskiego oprócz wymiaru ekonomiczno-finansowego miała wymiar patriotyczny – stanowiła manifestację siły i zaufania do odrodzonego państwa.

Prof. dr hab. Wanda Sułkowska (AE Kraków – „Próby łagodzenia skutków bezrobocia w działaniach Władysława Grabskiego”) przedstawiła Władysława Grabskiego jako inicjatora działań legislacyjnych w zakresie zabezpieczenia pracowników w okresie choroby, niezdolności do pracy i bezrobocia. Za najważniejszy wkład premiera Grabskiego w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia autorka uznała projekt rządowy ustawy *o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia* z dnia 18 lipca 1924 r. Ustawa ta nakładała na pracodawców obowiązek ubezpieczenia zatrudnionych pracowników fizycznych i umysłowych.

Prof. dr hab. Marian Drozdowski (Instytut Historii PAN Warszawa) w wystąpieniu „Ethos chrześcijańskiej służby społecznej w działalności Władysława Grabskiego” odniósł się do szerokiej (naukowej, politycznej, charytatywnej, oświatowej i kulturalnej) działalności Grabskiego pod zaborami i w odrodzonej państwowości polskiej. Autor przedstawił w sposób obiektywny dokonania Grabskiego, piastującego funkcje państwowe poprzez odwołanie się do jego sukcesów i porażek w przeprowadzaniu reform, realizowaniu założeń polityki społecznej i zagranicznej.

Prof. dr hab. Kazimierz Kłosiński (KUL) i prof. dr hab. Jacek Sobczak (UAM Poznań) podjęli temat wpływu Władysława Grabskiego na kwestie ustaleń konkordatowych, tj. uznania międzynarodowo-prawnej osobowości Kościoła rzymskokatolickiego przez państwo polskie i litewskie.

Dr hab. prof. KUL K. Kłosiński w referacie „Władysław Grabski a konkordat ze Stolicą Apostolską” wskazał na żywe zaangażowanie premiera Grabskiego w uporządkowanie spraw kościelnych, poprzez nadanie pełnomocnictwa rządowi do zawarcia konkordatu swemu bratu Stanisławowi Grabskiemu, oraz kształt ostatecznej wersji wynegocjowanego projektu między stroną polską a Stolicą Apostolską.

Wystąpienie prof. dr. hab. J. Sobczaka („Wpływ Władysława Grabskiego na kształt konkordatu między Litwą a Stolicą Apostolską”) ukazało Grabskiego jako skutecznego dyplomata, który mając w pamięci doświadczenia burzliwych debat podczas ustaleń zapisów konkordatowych między Stolicą Apostolską a Polską służył Litwinom swoją wiedzą i doświadczeniem.

Dr Kazimierz Korab (SGGW Warszawa – „Wizja świata społecznego”) zarysował wizję świata społecznego Władysława Grabskiego, odnosząc się do głównych zainteresowań Grabskiego (szeroko rozumianej problematyki społecznej), kształtujących go nurtów myśli teoretycznej, oraz koncepcji społeczeństwa polskiego i wsi polskiej. Według autora Grabski ujmował społeczeństwo jako działającą wspólnotę polityczną, na którą trzeba patrzeć przez pryzmat zmian, spójności i otwartości.

Korzystając z obecności prof. dr. hab. inż. Macieja Grabskiego (wnuka Władysława) pierwsza sesja panelowa zakończyła się jego poza programowym wystąpieniem, będącym swobodną refleksją nad osobą Władysława Grabskiego. Pełne osobistych wspomnień wystąpienie spotkało się z żywą reakcją zgromadzonego grona prelegentów i gości.

W związku z przedłużającą się dyskusją dr hab. Jan Konefał, prof. KUL – współorganizator konferencji udostępnił czas przeznaczony na własne wystąpienie („Władysław Grabski w ocenie Wincentego Witosa”) szanownym gościom prelegentom. Jednocześnie zaznaczył on, iż tekst referatu podobnie jak wszystkie wystąpienia konferencyjne zostanie wydany nakładem Towarzystwa Naukowego KUL.

Ze względu na żywą dyskusję po każdym z wystąpień oraz napięty program organizatorzy zrezygnowali także z ostatniej części konferencji – komunikatów pracowników KUL: dr Magdaleny Waniewskiej („Samorząd w ujęciu Władysława Grabskiego”), dr. Zbigniewa Klimiuka („NBP a Bank Polski S.A. - podobieństwa i różnice”) i dr. Wojciecha Muszyńskiego („Recepcja Władysława Grabskiego w III Rzeczypospolitej – na podstawie badań młodzieży”). Komunikaty te również znajdują się w opracowaniu.

Zamykając konferencję prof. dr hab. Stanisław Wójcik i dr hab. prof. KUL Jan Konefał podkreślili, iż żywa dyskusja i liczna obecność przedstawicieli wielu środowisk świadczy o tym, że postać Władysława Grabskiego – człowieka autentycznie zaangażowanego w sprawy publiczne inspiruje i zmusza do refleksji nie tylko nad historią, ale i nad aktualną kondycją państwa polskiego.